

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
toiminnanjohtaja Mari Ahonen-Walker
Asemapäällikönkatu 1 00520 Helsinki
puh. 010 279 2720
tyopajayhdistys@tpy.fi

57/2017 vp

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle:

HE 15/2017 vp:n täydentämiseksi maakuntien rahoitusta koskevien ja eräiden muiden säännösten osalta

TPY kiittää eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto. TPY suuntaa lausuntonsa koskemaan esityksessä käsiteltäviä julkisia kasvupalveluja sekä työ- ja elinkeinotoimistosta siirtyvien tehtävien rahoitusta ja henkilöstöä säätelystä.

Yleistä maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksesta:

Nykyiset TE-palvelut kootaan julkisiksi kasvupalveluiksi maakuntiin. Julkisten kasvupalveluiden tavoitteena on yhdistää kasvupolitiikan ja alueiden kehittämisen tavoitteet laaja-alaiseksi kokonaisuudeksi, jossa yhdistyvät osaavan työvoiman, yrittäjyyden ja yritysten kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet asiakaslähtöiseksi palvelukokonaisuudeksi. TPY huomauttaa, että **kokonaisuudessaan maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksessa on useita ongelmia vaikeasti työllistyvien ja työpajatoiminnan näkökulmasta, eikä heikoimmassa asemassa olevien työvoimapalveluja ei ole huomioitu juuri lainkaan uudistusten valmistelussa.** Pitkäaikais-työttömyys tunnutaan huomioitavan lähinnä tämän esityksen kasvupalvelukertoimessa.

Kasvupalvelut osana maakuntien yleiskatteellista rahoitusta

Esityksen mukaan yleiskatteiselle maakuntien valtionrahoitusmomentille tullaan siirtämään varoja 1,04 mrd euroa. Siirto koskee mm. työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaa TE-toimistojen toimintamenot (32.30.01), josta siirtyy n. 91 % momentin määrärahasta sekä 100-prosenttisesti siirrettävää julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (32.30.51) määrärahaa. Nämä määrärahat ovat yhteensä lähes 0,6 mrd euroa. Yleiskatteelliselta momentilta kullekin **maakunnalle osoitettava rahoitus muodostaa yhden kokonaisuuden, jonka puitteissa maakunta hoitaa kaikki sille lainsäädännöllä osoitetut tehtävät.** Paraikaa lausuntokierroksella olevat työ- ja elinkeinoministeriön luonnokset julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista sekä kasvupalveluiden rahoittamisesta osoittavat todeksi TPY:n ja monen muun vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien hyväksi työskentelevien pelot. Esitys jättää pitkäaikaistyöttömät ja muut vaikeasti työllistyvät oman onnensa nojaan, eikä velvoita maakuntia toteuttamaan palveluita vaikeasti työllistyville, vaikka toki tarjoaa mahdollisuuden näidenkin palveluiden tuottamiseen. Ainoana poikkeuksena on monialaisen palveluiden tarpeen arviointi tietyn määrärajan kuluttua työttömyyden keston alusta, mutta kyse on arviosta, mikä sekään ei sinällään oikeuta palveluun.

Tästä näkökulmasta TPY pitää kestävämmänä, että koko kasvupalvelukertoimessa työttömyys ja työttömyysaste muodostavat kertoimen ytimen, joka on 70 % koko luvusta. Työttömyys ja työttömyysaste siis tuovat maakunnille rahaa, mutta toimintaa ohjaavaksi suunniteltu lainsäädäntö ei ainakaan toistaiseksi velvoita ainakaan pitkäaikaistyöttömyyttä erityisesti hoitamaan. Velvoittavissa pykälissä on toimenpiteitä lähinnä helpommin työllistyville. Yhdistys ei siis kyseenalaista tässä kasvupalvelukerrointa ja siihen sisältyvää työttömyys-painotusta ja näiden tarpeellisuutta, vaan kiinnittää huomion vireillä olevien lakiesitysten tai niiden luonnosten ristiriitaan nyt käsiteltävän lain kanssa. Yhdistys näkee, että **eri esitysten perusteella maakunnille ei synny erityistä insentiiviä hoitaa pitkäaikaistyöttömyyttä tai muiden vaikeasti työllistyvien tilannetta.**

TPY pitää riskinä myös esityksessä olevaa kirjausta, jossa uusien julkisten kasvupalveluiden tuottaminen tapahtuu pääasiassa markkinaehtoisten ratkaisujen kautta ja maakunnan oma tuotanto on viimesijaista. Esityksen mukaan jollakin aikavälillä 75 % nykyisistä kasvupalvelutehtävistä siirtyy yksityiselle sektorille. **TPY arvioi, että yritysvetoinen työnvälitys- ja koulutustoiminta jättää heikommassa työmarkkina-asemassa olevat heitteille.** Ensinnäkään asiakkaan itseohjautuvuudelle, aktiivisuudelle ja sähköisille palveluille rakentuva järjestelmä ei tavoita kattavasti vaikeasti työllistyvien ryhmiin kuuluvia. Toiseksi markkinaehtoiset toimijat tuskin ovat erityisen kiinnostuneita vaikeasti työllistyvien ryhmästä, erityisesti mikäli heidän palveluihinsa liittyvät hankinnat ovat tulosperustaisia.

TPY arvioi, että jatkossa eri maakuntien panostukset työllisyyden hoitoon tulevat vaihtelevaan merkittävästi. Ensisijaisiksi perustuslain perusteella määrittyvät sosiaali- ja terveystalvet hoidetaan ja kasvupalveluihin panostetaan, mikäli rahaa jää. Esityksessä nostetaan esiin vanhusväestön osuuden ja menojen kasvupaineen olevan suurinta Itä- ja Pohjois-Suomessa. Nämä alueet ovat myös työllisyyden näkökulmasta on vaikeimmassa tilanteessa. On pelättävissä, että resurssien niukkuus pakottaa tehostamaan muiksi palveluiksi määrittyviä kasvupalveluita, ja samalla se voi vaarantaa niiden toteutumista. **Yhdistys arvioi, että esitetty yleiskatteellinen rahoitus tulee lisäämään työttömien ja aivan erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien epätasa-arvoa sekä eriyttämään työttömille saatavilla olevia palveluita valtakunnallisesti.**

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) on järjestö, joka edustaa 250 työpajaorganisaatiota Suomessa. Suurin osa yhdistyksen jäsenistä on kunnallisia (n. 60%). Lisäksi työpajatoimintaa toteutetaan mm. yhdistyksissä, säätiöiden ylläpitämissä sosiaalisen työllistämisen yksiköissä sekä koulutuskuntayhtymien ylläpitämissä työpajoissa. Työpajatoimintaan osallistuu vuosittain yli 25 000 valmentautujaa, joista liki 15 000 on alle 29-vuotiaita nuoria.